

Per Vaglum's bog er meget anbefalelsesværdig. Ved de nordiske medicinske fakulteters ruskurser for nye medicinske studenter, og ved lægeforeningernes post-graduate etik-kurser, burde bogen i nationalsprogene være obligatorisk pædagogisk materiale. Det vil formentlig gå kursislæserne som anmelderen: Begynder du læsningen, må du regne med, at der ikke er bremsevæske i dit intellektuelle system.

Povl Riis
Københavns Universitet

En «må-ha-bok» om kommunikasjon i helsefagene

Thornquist E.

Kommunikasjon: Teoretiske perspektiver på praksis i helsetjenesten

2. utg. 390 s, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2009. Pris NOK 425
ISBN 978-82-05-38719-5

Det er ikke ofte man som anmelder har gleden av å kunne omtale annenutgaven av en bok hele 11 år etter at man i samme tidsskrift ga uttrykk for sin begeistring for førsteutgaven (1). Det er en type validering av gang-

synet man sjelden får. Den holdt mål! Og dertil i en slik grad at den ikke bare nå blir utgitt igjen, men er utvidet med hele 100 sider! Forlaget har altså gitt forfatteren større armslag. Det borger for kvalitet.

Temaet er, som i første utgave, alle aspekter ved fenomenet kommunikasjon slik det utspiller seg i behandlingsfagene – mellom enkeltpasienter og den enkelte behandler i klassiske medisinske møter, behandlere imellom i faglig drøfting, over linjeskillene i helsevesenet og mellom pasienter og store organisasjoner, som hjemmebaserte tjenester, sykehus, helsemyndigheter eller brukerorganisasjoner.

Tilveksten i denne utgaven utgjøres blant annet av emner som for ti år siden ikke var aktuelle for lesere flest, selv om de var antydte. Her blir de både utdypet og utfoldet. Det gjelder forholdet mellom kropp og erfaring. Kroppsforståelse og kroppslig og ikke-verbal kommunikasjon har fått betydelig mer plass. Det samme gjelder emnene «brukere» og «medikalisering». Selvsagt henger disse – hver for seg og seg imellom – sammen med kommunikasjon. Og begge igjen danner et tett nettverk med emnet «helseinformasjon».

Derved er vi ved bokens store forse: De komplekse fenomener som kjennetegner dagens helsevesen, og hvordan de er vevd sammen, «gjennomlyses» med det skolerte blikket til en insider. Forfatteren er kliniker på sin hals, hvilket fremgår av alle de realistiske kliniske vignetter som anskueliggjør utgivelsens aktualitet og relevans for alle profesjonelle innen helsefagene. Dessuten er hun en glimrende teoretiker med bred orientering innen helse- og samfunnsfag foruten språk-, tegn- og kommunikasjonsteori. Hennes horisont er uvanlig vid, hun henter kunnskap fra mange kilder. Det gjenspeiles i mer enn 20 sider med referanser. Og hun åpner viktige og informative perspektiver – begrunnet i solid teori – på, ja nettopp på, dagens praksis i helsevesenet.

Anna Luise Kirkengen
Senter for helsefremmende arbeid
Akershus universitetssykehus

Litteratur

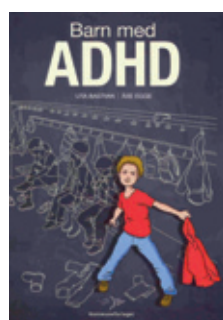
- Kirkengen AL. Innsiktsfullt om samhandling. Anmeldelse av: Thornquist E. Klinikk, kommunikasjon, informasjon. Tidsskr Nor Lægeforen 1998; 118: 4783.

Hjelp til å forstå

Bastian U, Egge Å.

Barn med ADHD

89 s, ill. Kommuneforlaget, 2009. Pris NOK 228
ISBN 978-82-446-2014-7

Forfatterne har ønsket å øke forståelsen for de vansker barn og ungdom med diagnosen attention-deficit/hyperactivity disorder (AD/HD) sliter med. De henvender seg først og fremst til foresatte, øvrige

familie og venner, men har ambisjoner om at innholdet skal være til nytte for lærere, førskolelærere, psykologer, leger, ansatte i barnevernet og andre som jobber med barn.

Det er mange illustrasjoner, i alt 25 helsides tegninger av barn med AD/HD i situasjoner som er utfordrende for dem, for eksempel i klasserommet, med jevnaldrende og hjemme. På motsatt side av illustrasjonen er det en relativt kort tekst, på 4–10 linjer, om et tema. Eksempel: Å *vente på tur*, hvor de to første setningene er: «Jeg trenger hjelp til å lære meg å vente på tur og ikke å avbryte andre. Det er lurt at de voksne kan la meg få øve på dette.» Tre barn i forskjellig alder med litt ulike vansker beskrives i 22 situasjoner. I tillegg

er det et kort innledning om AD/HD og på slutten råd for å få hjelp og litteraturreferanser.

Styrken ligger i at man kortfattet nevner utfordrende situasjoner i hverdagen som de som møter barn med AD/HD vil kjenne igjen. Nyten av denne utgivelsen er vel størst for barn og ungdom med tilstanden, deres venner og familie. Mange illustrasjoner og korte tekster er velegnet i denne sammenheng. Her dekker innholdet et område hvor det ikke finnes mange tilsvarende utgivelser.

Svakhetene ligger i at de ulike temaene er nevnt såpass kort at fagpersoner vil ha behov for supplerende litteratur for å kunne forstå vanskene i en større faglig sammenheng. En del av utsagnene som er lagt i munnen på barna er også formulert på en måte som ikke er vanlig for barn med AD/HD i den aktuelle aldersgruppen.

Pål Zeiner

Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling
Vestre Viken HF
Drammen

En oppvekst som funksjonshemmet

Nygård A-P.

Det som ingen ser

264 s, ill. Rasta: Forlaget Norske Bøker, 2009.
Pris NOK 199
ISBN 978-82-8112-130-0

Anne-Pia Nygård ble lam fra livet og ned og rullestolbruker da hun var ti år. Hun hadde medfødt kyfoskoliose og ble operert for dette. En sykehustabbe i kjølvannet av operasjonen førte til tverrsnittslesjon og

paraplegi. Hun har nå skrevet om sin oppvekst, som var preget av tallrike langvarige sykehusopphold langt hjemmefra, og om ungdomstiden og tiden som ung voksen – med skolegang, studier og kampen for et selvstendig og meningsfylt liv.

Fremstillingen veksler mellom kronologisk nøktern fortelling og brev mellom fagfolk, legehenvisinger, dagboknotater og brev hun selv skrev som barn m.m. Det er også avsnitt der hun reflekterer over sin situasjon slik hun opplevde den på ulike alderstrinn. Leseren får både den ytre historien og den følelsesmessige opplevelsen. På den måten nærmer forfatteren seg målet: Å fortelle om «det som ingen ser». Ut fra beskrivelsene var Anne-Pia Nygård omgitt

av kloke voksne både i familien og dels i helsevesenet. Likevel har det vært tanker, følelser og bilder inni henne som har gitt henne følelsesmessige begrensninger i tillegg til de fysiske. Det kan virke som om dette har kretset mye rundt identitet, selvfølelse og tro på egen verdi.

Dette er blitt en bok som berører og starter tanker hos leseren. Den retter seg mot helsepersonell og alle som jobber med barn og ungdom. Den kan anbefales. Undertegnede synes den ville ha vunnet på nedkortning, fordi det blir en del gjentakelser hvis den blir lest fra perm til perm. Det er imidlertid mange avsnitt som egner seg godt til samtale kolleger imellom, den bør derfor ligge på lunsjbordet, på vaktrommet eller andre steder der fagfolk som arbeider med barn og ungdom samles.

Marit Hafting

Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk
Voss sjukehus

Framifrå lærebok om sosial rettferd

Underlid K.

Sosial rettferd

Fattigdom og rikdom i det moderne Noreg.

351 s., ill. Oslo: Det norske samlaget, 2009.

Pris NOK 429

ISBN 978-82-521-7353-6

Kva er rett og kva er rettferd, og spesielt – kva er sosial rettferd? Korleis har dei rike og dei fattige det i Noreg i dag? Den siste av dei tre delane i denne boka handlar om kva forfattere meiner om rettferd ved

økonomisk ulikskap sett i høve til dei filosofiske syna som han presenterer i den første delen.

Dette er ei framifrå lærebok for sosial- og helsefag, særleg på høyskolane, men òg av stor interesse for mange andre. Vil du ha ei kort og klår innføring i rettferdslæra til Aristoteles eller John Rawls, er ganske visst del I den beste kjelda du kan finne på norsk. Er du ute etter dei tre intervjuundersøkingane av rike folk i Noreg, treng du del II, som framfor alt gir mykje og bra stoff om livsvilkåra til dei fattige. Her kan stoffet verke omfangsrikt. Forfattere har valt mykje fra si eiga mangeårige forskning, men han går òg gjennom mykje anna forskingsstoff og verdfull statistikk.

Han viser klårt frå starten at han er tilhengjar av den filosofiske retninga dialek-

tisk materialisme. Hans eige syn viser seg knapt i dei to første delane, som er godt avbalanserte. Gjennomgangen av filosofien om rettferd frå Platon til Rawls, Nozick og Barry i vår tid er imponerende. I den tredje, polemiske delen held han seg til den filosofiske retninga som meiner at rettferd finst i røynda, som ei kjensle blant folk, ikkje berre som ulike meiningar. Setter vi oss inn i levekåra til den fattigaste tidelen av hushalda i det velstående Noreg, vil mange av oss finne desse levekåra urettvise.

Særleg to framlegg til reform vert drøfta. Vi bør ha eit *inntektsgolv* over fattigdomsgrensa, for eksempel den grensa som Statens institutt for forbruksforskning sett for eit aktivt liv. Å heve satsane for sosialhjelp dit ville koste omlag 3 milliardar kroner årleg. Om pengane til dette vart tekne frå den rikaste tidelen, ville rettvisa verte enda større, meiner forfattere. Han går òg inn for eit inntektstak. Kor det skal liggje, må diskuteras, men kan hende hadde Platon ein god idé då han foreslo at dei rike ikkje skulle tene meir enn fire gonger inntekta til dei fattigaste.

Sosial rettferd er klårt skriven på greitt norsk, kan hende litt ordrikt, men desto meir lettlesn. Ho er interessant lesnad for alle som er opptekne av sosial rettferd.

Björgulf Claussen

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

Om å reflektere over sitt liv

Hoem S.

Ape 2.0

En liten bok om å finne tilbake til seg selv. 191 s.,

ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2009. NOK 279

ISBN 978-82-05-38478-1

Forfattere er en 48 år gammel psykolog med god klinisk erfaring. I denne lille, lettleste og upretensiøse utgivelsen forsøker han å få leseren med på å reflektere over i hvilken grad livet går som ønsket eller om noe

skurrer og bør forandres på. Vi er alle i klem mellom natur og kultur. Er det ikke noen spørsmål du bør konfrontere deg selv med? Tittelen henspiller på forfatterens tanker om at mennesket er en videreutvikling av ape 1.0 som ikke lenger «passer» til det miljøet vi har skapt oss.

Han starter med de helt store spørsmål: Hva er et menneske? Hva er lykke? Hva er

meningen med livet? Men han problematiserer i stedet for å komme med snusfornuftige eller kvasifilosofiske svar. Tvert imot står hans litt slentrende, personlige stil godt til selve budskapet: Vi er alle unike, det finnes ikke patentløsninger. Som stimulans til å komme i gang med en slik selvreflektering har han kapitler som *Forstå din egen historie*, *Sanseutvikling*, *Vær sympatisk*, *På lag med egne følelser*, *Kampen mot endringsfobi*, *Døden*, *Forhold til foreldre* og til sist *Finn din marsfart*. *Ape 2.0* oppfordrer oss til å være aktive, men egner seg likevel som sengelektyre.

Dette er ingen selvhjelpsbok i snever forstand. Det er få enkle triks for å få det bedre. Egentlig er det bare noen knep for å leve bedre med mobilen (!) som konkretiseres på et slikt plan. Lesere som søker den slags litteratur, henvises til andre slike bøker som nylig er omtalt i Tidsskriftet. Nei, dette er nok heller noe for folk i 40-årene som begynner å spørre seg hva som nå skal være det gode liv i tiåret som kommer. De vil kjenne seg igjen i forfatterens problemstillinger og i sitt eget liv og i de mange vignettene fra hverdagslivet kjas og mas. Ja hvis man bruker noen få timer sammen med Sverre Hoem, vil jeg ikke utelukke at man kan bli stimulert til både å reflektere litt dypere over sine valg og kanskje ta mer konsekvenser av det man kommer frem til.

Per Vaglum

Avdeling for medisinske atferdsfag

Institutt for medisinske basalfag

Universitetet i Oslo

En klassiker

Skard ÅG.

Ungene våre

235 s. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2009.

Pris NOK 315

ISBN 978-82-05-38151-3

Selv om denne boken fra 1948 neppe er noe egnet oppslagsverk når det gjelder dagsaktuelle temaer innen barneoppdragelse, er den morsom å lese – både med tanke på at dette var folkeopplysning den gang den ble skrevet og ut

fra hvor holdbare de fleste budskapene fortsatt er. At nyttevise er støttet av Fritt Ord og av Norsk Kvinnesaksforening, som markering av 125-årsjubileet, er ikke tilfeldig. Åse Gruda Skard (1905–85) var gjennom store deler av 1900-tallet aktiv